

Український вчений-педагог О. Кучерявий виокремлює такі методи перетворення знань про моральні норми в особистісні цінності: створення ситуацій емоційного переживання учнем моральних цінностей; переконання у соціальній та особистісній цінності моральної поведінки; концентрація уваги на певних моральних якостях оригінальними способами і засобами; самохарактеристика міри сформованості моральних якостей; вправи на опис почуттів від знайомства з моральними взірцями; самоаналіз рівня своєї моральності; бесіди з використанням установок на підвищення впевненості старшокласника у власних духовних силах [2, с. 298].

Отже, посилення прагматизму в суспільстві на сучасному етапі розвитку України спонукає педагогів та дослідників шукати шляхи вирішення цієї проблеми. Врахування й використання досягнень педагогічної теорії та практики дає можливість уникнути помилок, зважити на позитивні надбання. Цікавими формами для використання в сучасній школі можуть бути шкільні та тематичні вечори, виставки художньої творчості, диспути, тижні з різних предметів як виховні засоби, що впливають на формування особистості.

Список використаних джерел:

1. Ангелуца Н. М. Проблема трудової підготовки молоді у творчості В. О. Сухомлинського / Н. М. Ангелуца // Рідна школа. – 1999. – № 9. – С. 33–35.
2. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: навчальний посібник / О. Г. Кучерявий. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 440 с.
3. Практична педагогіка виховання: Посіб. з теорії та методики виховання / За ред. М. Ю. Красовицького. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – 218 с.

Марчук О.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА 1930-Х РОКІВ

У роки перебування Волині у складі Другої Польської Республіки на її території видавалися різноманітні газети та журнали. Найбільш відомими із них були «Шлях», «Рільник», «Сонечко», «Пастор». На сторінках цих періодичних видань друкували статі, присвячені проблемам становлення освітніх регіонів та вихованню і навчання підростаючого покоління. Окремі публікації містили поради батькам, як виховати здорову, інтелектуальну учнівську особистість, здатну реалізувати себе у суспільстві. Авторами статей були педагоги, педіатри, вихователі, які добре знали вікові особливості дитини, її психологію та фізіологічні потреби. Значимо, однак, що у більшості проаналізованих нами статей автор не зазначали свого імені.

Окремі матеріали у періодичних виданнях стосувалися підготовки дитини до школи та участі батьків у цьому процесі. Цій темі присвячена, наприклад, стаття «Діти, час до школи», надрукована у «Рільнику» (1935 р.). Автор публікації зазначив, що у 30-роках у сільській місцевості поцінювали здобуття знань та намагалися віддати усіх дітей до школи, незважаючи на матеріальні нестатки багатьох родин: «Село оцінює науку, матері вже не лементують, випроводжаючи дітей до школи, а солтиси не виганяють дітей до науки, як колись виганяли старости» [4, с. 17]. У статті наголошувалося, що всі батьки повинні посилати своїх дітей до школи, яка має бути в кожному селі, бо надання освіти дитини – обов'язок родини, громади, держави.

Серед порад, які давали батькам школярів, перша стосувалася придбання необхідних речей, зокрема, одягу, взуття та канцелярського приладдя. На думку тогочасних педагогів, педіатрів та психологів, «чисте, допасоване й відповідне до пори року вбрання було одним із поважніших чинників здоров'я і успіху в науках дитини» [4, с. 17].

Окремі настанови давалися родичам щодо придбання взуття. Їм не рекомендували взувати школярів у надто великі черевики чи чоботи, а лише у те, що відповідає розміру ноги дитини, бо в іншому випадку взуття може спричиняти ряд незручностей: «Взуття повинно бути допасоване до ноги дитини, бо як же буде мучитися школяр в чоботях старшого брата або сестри, проходячи щоденно по кілька кілометрів в тих чоботах» [4, с. 17].

У ході аналізу публікацій у волинській пресі з'ясовано, що батькам рекомендували завчасно подбати про купівлю шкільних речей, пояснювали, що всі учні повинні щодня приносити зошити, книжки, сніданок.

Особливу увагу звертали на виготовлення шкільної сумки (ранця). В одній із статей було дано таку раду: «Торбинка може бути на взір як поштовий конверт з гудзиками, щоб можна її заціпнути. На рогах торбинки треба шити паси, щоб школяр міг носити торбинку за плечима, а не в руках, бо то також дуже невігідно, особливо коли настануть морози» [4, с. 17].

Волинські журнали повідомляли, що, окрім закупівлі необхідного приладдя та забезпеченні матеріального добробуту школяра, потрібно звертати увагу на психологічні особливості кожної дитини, хвалити її за досягнуті успіхи, підбадьорювати. Кожного ранку говорити їй приємні слова, позитивно налаштовувати на вивчення навчального матеріалу та перебування у класному колективі: «Перед відходом дитини до школи її треба чисто вимити, накормити, дати снідання до школи, сказати для заохочення кілька теплих слів, а по повероті те саме повторити» [4, с. 17].

Окрім цього, у волинських часописах початку ХХ століття наголошувалося, що для повноцінного розвитку дитини потрібно викликати у неї позитивні емоції. Для цього батькам рекомендували влаштовувати свята, родинні вечори, дотримуватися народних звичаїв та обрядів, які сприятимуть ще й родинному згуртуванню, виробленню дрібної моторики руки, вихованню трудових навичок та естетичних смаків дитячої особистості.

Особливо багато у волинських журналах автори давали рекомендації, як краще провести Різдвяні свята та прикрасити новорічну ялинку [3; 6]. Автор

публікації «Почастуймо дітей ялинкою» зазначив, що «упоряджувати ялинку є звичай, властиво, для дітей, але тим урядженням захоплюється і доросле покоління...цілком вистачить перед святами кілька вечорів, щоб спільними силами зробити потіху для діток...не жалуйте для дітей тих малих видатків» [6, с. 7].

Автор статті радив прикрашати новорічне деревце власноруч виготовленими свічками, іграшками із курячих яєць, гірляндами із різноманітних природних матеріалів: «На довгу нитку можна нанизати і квасолі, гороху, бобу, а опісля те все позолотити, й будемо мати гарний ланцюг на ялинку» [6, с. 7].

У порадах батькам наголошувалося, що кожна родина, в якій є дитина, мусить разом із нею належно приготуватися до Різдва та створення новорічної святкової атмосфери в домі: «Зимовий вечір треба використати на власний виріб забавок для наших наймолодших потіх – для діточок» [6, с. 7]. У публікаціях також розповідалося, що для виготовлення новорічних прикрас можна використовувати кольоровий папір, дріт, горіхи, коробки з-під сірників (запалок), солому. Автори зазначали, що святковий настрій доповнить солодка випічка, і подав власні рецепти новорічного печива для дітей: «Смутно буде дітям дивитися лише на мертву забавку – треба подбати і про ласощі, медівники...ще варто купити в кооперативі добрих цукерок...тоді засіяють вогнисті дитячі очі» [6, с. 7].

Інші статті наголошували на важливій участі матері у формуванні характеру дитини, необхідності дотримання чистоти в домі, вироблення правильного режиму дня та дотримання збалансованого харчування школярів [2; 5; 7].

Погляди на освіту та виховання школярів, що презентовані у волинських виданнях 1930-тих років, не втратили актуальності в часи незалежності України, особливо теза про те, що підготовка дитини до школи та навчання учня потребує належної уваги із боку родичів: «Часи змінилися, та не змінилася потреба допомоги дітям, які учасяють до школи» [4, с. 17]. Сьогодні важливо психологічно допомогти дитині розпочати навчання, щодня стежити за її навчальними досягненнями, допомагати у вирішенні складних питань, що пов'язані із навчанням та адаптацією до класного колективу. Дитина повинна відчувати підтримку із боку родичів, які мають бути готовими прийти їй на допомогу своїми слухними порадами.

Отже, у волинських журналах періоду 1920-1930 рр. порушувалися важливі питання навчання та виховання молоді. Відомі педагоги, педіатри, громадські діячі закликали звертати увагу на індивідуальні особливості дитини, враховувати її зацікавленість, вивчали літературу про правильний догляд дитини.

На думку волинських вихователів, передшкільний вік є важливим етапом у формуванні особистості школяра, тому дуже важливо правильно налаштувати дитину на навчання в початковій школі. Поради, які давалися та вчителям батькам у пресі Волинського воєводства, є актуальними, оскільки виховання

фізично та морально здорової особистості – незмінне завдання суспільства кожної історичної епохи.

Список використаних джерел:

1. Борімося із темнотою // Рільник. – 1934. – 10 грудня. – С. 1–2.
2. Відживлення дітей // Рільник. – 1935. – № 11 (24). – 10 червня. – С. 7–8.
3. Діти чекають забавок // Рільник. – 1935. – № 23– 24 (36–37). – 25 грудня. – С. 18.
4. Діти, час до школи // Рільник. – 1935. – № 17 (30). – 10 вересня. – С. 17
5. Доглядаймо наших дітей // Рільник. – 1934. – 25 серпня. – С. 5.
6. Почастуймо дітей ялинкою // Рільник. – 1934. – 10 грудня. – С. 1–2.
7. Свято Матері // Сонечко. – 1938. – № 9 (39). – С. 28.

Опушко Н.Р.

аспірант,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПОДІЛЛЯ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

Важливою складовою навчального процесу є контроль та педагогічне оцінювання. Виходячи з цього учитель, в процесі навчання здійснює функцію керування пізнавальною діяльністю учнів. Об'єктивне оцінювання навчальних досягнень учнів в усі часи було важливою складовою в системі освіти. На початку ХІХ ст., питанню оцінювання навчальних досягнень учнів відводилась значна увага з боку держави.

Згідно з розпорядженням Міністерства народної освіти від 1837 року «Про правила проведення іспитів в повітових училищах та гімназіях», було визначено критерії оцінювання знань учнів. В першій половині ХІХ ст., оцінювання велось за п'ятибальною системою, а саме: «1» (одиниця) – слабкі знання, «2» (двійка) – посередні, «3» (трійка) – достатні, «4» (четвірка) – добрі, «5» (п'ятірка) – відмінні успіхи [1, с. ХХХ].

Оцінювання знань відбувалось за такими критеріями:

- «5» («відмінно»), отримували ті учні, які досить ґрунтовно та в систематичному порядку відповідали на всі питання екзаменаторів, усі заперечення спростовували, висловлювались чітко та зрозуміло, вільно володіли матеріалом.

- «4» («добре»), ставили учням за ґрунтовні знання, які на важливі запитання відповідали задовільно, але не послідовно, робили висновки з головних понять, проте не усі заперечення спростовували, висловлювались не визначено, іноді з затримкою і не повною мірою володіли матеріалом.

- «3» («достатньо») ставили учням, які знали пройдений матеріал, відповідали на усі питання, але не чітко та не послідовно, не давали відповіді на заперечні твердження, висловлювались не зовсім чітко.